

APUNTS D'UNA EXPEDICIÓ HISTÒRICA (*)

Dia 20 de juny de 1932 s'acabà de redactar el projecte d'Estatut de Catalunya. Després de moltes de vicissituds i dràstiques retallades, el Parlament espanyol el va aprovar dia 9 de setembre d'aquell any. Barcelona va organitzar uns actes de celebració oficial. Mallorca, aleshores emmirallada en el procés català i amb l'anhel vehement de bastir un instrument d'autogovern similar per a les illes Balears (finalment l'avantprojecte només seria per a Mallorca i Eivissa i tanmateix no arribà a port), va decidir adherir-se als actes.

Amb una diligència organitzativa admirable, per iniciativa de l'Associació per la Cultura de Mallorca (l'entitat de referència històrica de l'Obra Cultural Balear), amb un suport entusiasta de les institucions públiques i associacions professionals, l'agència Viatges Balears noliejà el vaixell "Ciudad de Barcelona". La crida pública a la participació va obtenir un ressò inesperat i més de 900 mallorquins s'embarcaren a les 11 de la nit del divendres dia 23 de setembre per arribar a Barcelona a les 9 del matí de dia 24.

Els viatgers, des de coberta, veren com al moll els esperava un comitè de benvinguda, amb representants de la Generalitat (senyors Jover, Dencàs i Rubí), de l'Ajuntament de Barcelona (Alomar, Armengol, Domènec, Pla i Ribé), i els senyors Joan Estelrich i Antoni Maria Sbert, els quals, tot i ser mallorquins havien estat escollits diputats per la circumscripció de Catalunya. Quan, des del vaixell, els expedicionaris desplegaren una gran pancarta que deia "Mallorca abraça Catalunya triomfant", esclatà una gran ovació. Entre els representants institucionals que davallaren del vaixell hi havia el senyor Joan Manent, governador civil de les Balears, el senyor Francesc Carreres, diputat a Corts, els senyors Marià Serra i Emili Darder, per la Diputació, el senyor Bernat Jofre, batle de Palma, els senyors Francesc de S. Aguiló i Jaume Garcia, tinents de batle, els senyors Lambert Juncosa i Manuel Cirer, síndics, i els regidors Vaquer, Villalonga, Albertí, Falconer, Solà, Comas, Tejada, Navarro, Forteza i Sureda. Dels pobles de Mallorca, hi havia batles i destacats representants d'Algaida, Andratx, Campanet, Campos, Costitx, Felanitx, Lluçmajor, Maria de la Salut, Marratxí, Pollença, Porreres, Sant Llorenç, Sencelles i Sóller. Pel que fa a les entitats, hi havia representants de l'Associació per la Cultura de Mallorca, Joventut Escolar, Associació Patronal de Metal·lúrgia, Centre Autonomista, Acció Republicana, Acció Ciutadana Femenina. També viatjaren els senyors Piña de La Almudaina, Font de La Ultima Hora, Sabater del Correo de Mallorca, Oliver del diari El Día i Pellicer de La Nostra Terra.

La comitiva, precedida per dos xeremiers mallorquins i la guàrdia municipal de Barcelona, de gala i a cavall, va recórrer La Rambla de Santa Mònica, la plaça de la República, Laietana, Ronda de Sant Pere fins arribar al monument a Rafel de Casanova, on s'havien concentrat milers de persones. Als peus de l'estàtua, una representació dels mallorquins diposità una corona de llorer. En nom de tots, parlà el tinent de batle de Palma, senyor Francesc de S. Aguiló. Inicià la intervenció amb

aquestes paraules: **“Catalans, germans de Catalunya, és una joia immensa parlar-vos en nom de la vostra germana Mallorca, de nosaltres, germans vostres, i donar-vos les gràcies per la rebuda tributada. Els mallorquins, en ajuntar-se amb els catalans, senten una vibració patriòtica que fa més pregons els lligams de simpatia dels uns amb els altres.”** Continua el seu discurs per demanar l'ajut de Catalunya en defensa de les llibertats de Mallorca en el llibre de l'Estatut que els mallorquins han de confeccionar i, una vegada aconseguida l'autonomia, anar junts amb tots els pobles d'Ibèria i procurar l'anul·lació de l'esperit i la lletra de l'article 13 de la Constitució que priva de federar-nos lliurement. En un altre capítol, continua: **“Amb gran amor Mallorca conserva la seva llengua, cultivada per totes les classes socials, sabent el tresor preciós que constitueix per la personalitat del país. Aquesta afirmació de la personalitat que és la llengua va junt a l'aspiració, amb la voluntat d'ésser nosaltres mateixos, de no contradir la nostra essència. Mallorca, com Catalunya i València, sent la unitat nacional. Catalunya, València i Mallorca són les tres regions de la gran nació. Aquest és l'esperit nou de Mallorca.”** Per acabar, després de subratllar l'acte que realitzaven en homenatge a l'amor a la pàtria, anuncià una major comprensió i germanor entre catalans i mallorquins. Va cloure la intervenció amb un crit de **“Visca Catalunya!”** que va ser correspost amb un **“Visca Mallorca!”**. Va respondre el discurs d'Aguiló, el senyor Pla, en nom de l'Ajuntament de Barcelona, amb la promesa de brindar suport als tràmits de l'autonomia. Finalment, en nom de la Generalitat de Catalunya, parlà el senyor Jover. Apel·là a la defensa conjunta dels interessos dels mallorquins, valencians i catalans.

Després d'aquell acte, l'expedició continuà per visitar l'Ajuntament i la Generalitat. L'horabaixa, un grup format per les delegacions dels pobles de Mallorca d'Acció Republicana i una representació de l'illa de Formentera, anaren fins a Santa Maria del Mar, a l'entorn del Fossar de les Moreres. Pere Oliver i Domenge, batle de Felanitx, després de dipositar un ram de flors en el lloc on foren enterrats els mallorquins i els eivissencs que moriren a la defensa de Barcelona l'any 1714, va pronunciar unes paraules sobre aquell episodi: **“Hem vingut fins aquí a recordar les nostres víctimes d'aquella cruenta lluita que finí amb nostra llibertat, bo i anul·lant per la força, per punir els nostres afanys de viure la pròpia vida, la nacionalitat catalana. Mallorca fou el darrer baluard de la nissaga gloriosa dissortada. Va retre's a l'exèrcit del cavaller D'Aspheld, que omplí de dol i damnatge les rialleres planúries de Felanitx, la gentil, després que Barcelona, l'heroïna, era caiguda coberta de glòria als peus de la força. Repetides vegades, els braus vaixells de les illes forçaren el bloqueig de l'armada hispano-francesa per dur als heroics defensors de la ciutat queviures, elements de guerra i l'esperança en la victòria amb l'ajuda d'Anglaterra. En la malvestat de la Pàtria, l'instint i l'amor unien, en estreta abraçada les dues Catalunyes, el Principat amb l'illa blava. Fou la caiguda en esclavatge de Catalunya un nou triomf de la catalanitat de les Illes, la darrera prova de la lliure voluntat insular fermament catalana.”**

A la nit, al restaurant La Font del Lleó, l'Ajuntament de Barcelona obsequià el de

Palma amb un sopar presidit per la mateixa senyera que cada 31 de desembre presideix la festa de l'Estendard i que va acompanyar els expedicionaris de Mallorca. L'endemà al matí, diumenge 25 de setembre, Barcelona bullia d'entusiasme. Una gernació immensa ho omplia tot. Cent o dues-centes mil persones de tot Catalunya eren al carrer. La Via Laietana semblava un estoig ple de banderes i, entre elles, lluïa la senyera de Mallorca. Els mallorquins varen rebre moltes atencions de les autoritats de la Generalitat. Als regidors de Palma i als representants de la premsa mallorquina els va ser permesa l'entrada al Palau de la Generalitat i, des dels balcons, pogueren escoltar els discursos dels Presidents Azaña i Macià. Aquell horabaixa els representants mallorquins varen poder assistir al concert del Palau Nacional de Montjuïc. A la nit se celebrà el sopar oficial, al saló de la Llotja, amb una nodrida representació mallorquina. Després del sopar, ja de matinada, el “Ciudad de Barcelona” sortia del port per arribar a Palma a les 10 del matí del dilluns, dia 26 de setembre, on els viatgers foren rebuts i ovacionats per un nombrós públic.

(*) Per la transcripció i recollida de dades, Bartomeu Mestre Sureda